

PEDAGOGY

МЕТОДИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ В ЕРУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**М. М. Прокопчук**

доцент кафедри мовної підготовки

Україна, Київ, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

Л. Ф. Віннікова

викладач кафедри мовної підготовки

Україна, Київ, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijtss/31052020/7058**ARTICLE INFO****Received** 18 March 2020**Accepted** 10 May 2020**Published** 31 May 2020**KEYWORDS**

digital era, English for Specific Purposes, foreign language professional competence, information and communication technology.

ABSTRACT

The article deals with the issue of adjusting modern teaching methods of teaching English for specific purposes to digital era challenges.

According to the authors', modern teaching methods of communicative approach ought to be adopted to be used in the virtual classes. Moreover, there is a number of benefits, which should be taken into consideration whilst conducting online classes.

It is highlighted that the students of Z generation have developed certain psychological peculiarities. As a result, they affect the methods and techniques that the teacher has to apply for successful professional foreign language development. This competence is developed along with subject information competence.

Citation: M. M. Prokopchuk, L. F. Vinnikova. (2020) English for Specific Purposes Teaching Methods in Digital Era. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 4(25). doi: 10.31435/rsglobal_ijtss/31052020/7058**Copyright:** © 2020 M. M. Prokopchuk, L. F. Vinnikova. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним із пріоритетних напрямів реформування освіти, визначених Державною національною програмою «Освіта. Україна XXI сторіччя», є необхідність «досягнення якісно нового рівня у вивченні іноземних мов».

На відміну від інших предметів, іноземна мова – це ціла галузь знань, оскільки розкриває перед людиною скарбницю іншомовної культури, нові стилі життя. Інтеграція України у світову спільноту потребує досконалого володіння іноземними мовами [3].

Реалії сьогодення висувають нові вимоги до якості освіти, зокрема до універсальності підготовки фахівців, підвищення їх управлінської культури, адаптації до соціальних умов, особистісної орієнтованості процесу освіти, його інформатизації, визначальної важливості освіти у забезпеченні розвитку державної служби.

Метою навчання державних службовців іноземній мові є оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації, так і набуття професійно спрямованої іншомовної компетентності для успішного виконання подальшої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз досліджень у галузі навчання АМПС свідчить, що проблемі впровадження сучасних методів навчання в освітню діяльність, а саме підготовці державних службовців, присвячені дослідження вчених В.М. Князева, В.І. Лугового, О.І. Ляшенка, В.К. Майбороди, О.Ю. Оболенського, Н.Г. Протасової, І.В. Розпутенко, С.К. Хаджирадевої. Питання мовної підготовки фахівців у закладах вищої освіти на основі комунікативної спрямованості навчання розглядаються в роботах Ю.І. Пассова, Г.А. Китайгородської, О.О. Леонтьєва, В.Г. Костомарова, С.К. Фоломкіної.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Тотальна проникнення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в особисту, професійну, освітню сфери українського суспільства, виклики, пов'язані з епідемією коронавірусної хвороби COVID-19, раптовий перехід до дистанційних форм навчання, обумовлюють актуальність питання адаптації сучасних методик навчання АМПС до режиму роботи онлайн.

Виклад основного матеріалу. Сучасні євроінтеграційні орієнтири України на розбудову демократичної, правової соціальної держави неможливо уявити без реформування та розвитку публічної служби, що передбачає якісну професійну підготовку нових управлінських кадрів, які здатні володіти сучасними технологіями управління, швидко адаптуватися до збільшення інформаційних потоків на робочому місці, володіти прийомами обробки цих потоків та свідомо будувати свою навчальну траєкторію.

Відтак практична ціль занять з АМПС полягає у формуванні достатнього рівня зрілості професійно-мовної компетентності (ПМК) в умовах тотальної діджиталізації освітнього та професійного простору для здійснення професійної діяльності.

Моніторинг слухачів курсів мовної підготовки Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту засвідчив, що 98 % слухачів мовних курсів використовують апаратні засоби (комп'ютери) та програмне забезпечення (пошукові системи) у своїй професійній діяльності. 75 % відсотків слухачів у віці від 25 до 36 років мають смартфони, що активно використовуються як для пошуку інформації із професійної сфери, так і для набуття мовних знань та вдосконалення лексичних, граматичних навичок аудіювання, читання та письма, 80 % відсотків слухачів віком від 25 до 36 років витрачають приблизно 6,2 години на пошук, обробку інформації в режимі онлайн, понад 97 % користуються мобільними телефонами, добираючись на роботу та додому, 26 % здатні одночасно працювати на декількох пристроях.

Можемо констатувати, той факт, що активне використання електронних пристроїв змінює спосіб сприйняття, обробки та презентації інформації, відтак вимагає врахування якісно нового суб'єкта навчальної діяльності.

Вищезазначене впливає як на вибір методів навчання, так і переосмислення ролі викладача у навчальному процесі.

Зупинимось більш детально на першому питанні. В методиці навчання іноземних мов є два трактування терміна «метод навчання». Перше збігається з терміном «підхід» і охоплює всю прийнятну тими чи іншими авторами, дослідниками, викладачами-практиками систему викладання мови, включаючи цілі цього викладання, його зміст, те, що далі буде називатися методами (у вузькому значенні цього терміна), засоби навчання, які використовуються, і його організаційні форми.

У цьому сенсі прийнято говорити про прямий, перекладно-граматичний, аудіовізуальний, комунікативний методи [4, 138-139].

На сучасному етапі вивчення АМПС широко використовується комунікативна методика, що передбачає активне впровадження у навчальний процес нестандартних методів і форм роботи для більш ефективного формування відповідних навичок та вдосконалення мовленнєвих та навчальних умінь.

Найпоширенішими формами роботи є індивідуальна, парна, групова й робота в команді. Всі вправи й завдання є комунікативно спрямованими, містять брак інформації, вибором та реакцією (Information gap, choice, feedback).

Для їх виконання студентам необхідно знайти додаткову інформацію, докласти певні зусилля для засвоєння мовних та мовленнєвих явищ та ефективно організувати навчальну діяльність.

Такі загальноприйняті форми взаємодії як

- ✓ парна та групова робота;

- ✓ внутрішні (зовнішні) кола (inside / outside circles);
- ✓ мозковий шторм (brain storm);
- ✓ читання зигзагом (jigsaw reading);
- ✓ обмін думками (think-pair-share);
- ✓ парні інтерв'ю (pair-interviews) та інші вдосконалюються за рахунок використання додатків для відео зв'язку на кшталт Skype, Zoom, Liphone, Discord, WhatsApp, Google Hangouts, Wechat, Appear тощо.

Вже на сьогоднішній день широко розповсюджений сервіс для проведення відеоконференція Zoom дозволяє застосовувати вищезгадані форми роботи на занятті з АМПС з додатковими методичними бонусами.

Наприклад, за допомогою опції «Сесійні зали» викладач може об'єднати слухачів у пари (триади і т. д.), створюючи умови, за яких відсутній шумовий фон від роботи інших учасників навчального процесу. Об'єднувати слухачів можна автоматично або в ручному режимі.

Крім того, викладач може відвідувати сесійні зали з метою фасилітації, корекції, контролю, здійснювати запис слухачів для подальшого аналізу, самоаналізу і т. д.

При необхідності викладач може переміщати учасників з однієї сесійної зали в іншу, записувати як загальне, так і індивідуальне відео, робити тематичний фон відповідно до теми заняття; використовувати демонстраційний екран і т. д.

Викладач організовує та контролює навчальний процес, дозволяючи студентам долучитися до загального, парного, групового обговорення за допомогою голосу або тексту (можливість участі у чаті всіх слухачів), вимикаючи або вмикаючи опцію «Мікрофон».

Особливою увагу заслуговує опція «Поділитися екраном», що дозволяє демонструвати навчальний матеріал, залучати відео, графічний навчальний матеріал для актуалізації опорних знань, презентації нового навчального матеріалу, аналізу, практики та контролю.

Враховуючи вищезазначене, можемо зробити висновок, що платформа для проведення навчання онлайн надає можливість викладачу та слухачам використовувати:

- ✓ аудіо, відео контент, чути та спілкуватися в режимі онлайн за допомогою опції «Share content»;

- ✓ засоби орієнтації та контролю (спеціальні опції, що дозволяють орієнтуватися та контролювати навчальний простір, як викладачем, так і слухачами «Disconnect Audio», «Video», «Stop Video», «Mute», «Invite», «Mute all», «Unmute all», «Waiting Room», «Lock Meeting», «Show Name when Participant Join» і т.д.);

- ✓ засоби ідентифікації («Rename Themselves»),

- ✓ засоби привертання уваги під час заняття (текстові повідомлення в чаті, сигнальні іміджі тощо «Chat with»);

- ✓ інтерактивну дошку;

- ✓ показ слайдів, документів, виконання інтерактивних вправ на навчальних платформах та інтернеті («Share content», («Share screen»);

- ✓ сесійні зали для парної роботи та роботі в мінігрупах («Break-up»)

Домінування у слухачів кліпового та мережевого мислення, зниження здатності слухачів утримувати увагу на запропонованому відрізьку інформаційного потоку, споживання у великій кількості якісного візуального та музичного контенту вимагає від викладача:

- ✓ використання навчальної продукції більш високої естетичної якості та сучасного змістового наповнення;

- ✓ збільшення кількості автентичних матеріалів;

- ✓ урізноманітнення навчального контенту;

- ✓ залучення нових форм контролю мовних навичок і мовленнєвих умінь (створення слухачами власних відео, текстових повідомлень в режимі онлайн, запис голосу на диктофон, створення власних блогів, влогів тощо).

Активне спілкування в режимі онлайн також впливає на формування комунікативних навичок слухачів: варто створювати групи в соціальних мережах для задоволення потреби у спілкуванні не лише на професійні теми, але й для вирішення організаційних питань: такі додатки як Viber, Messenger, WhatsApp стають не лише інструментом для передачі інформації іноземною мовою, але й зручними майданчиками для задоволення потреби у спілкуванні засобом АМПС.

Крім того, ці додатки можуть ефективно використовуватись для моніторингу рівня орфографічної компетентності при написанні текстових повідомлень, орфографічних, лексичних та інших диктантів.

Таким чином, вважаємо виправданим формування ПМК з опорою на предметну інформаційну компетентність (ПІК) (здатність слухача застосовувати в конкретній життєвій, навчальній та дослідницькій ситуації, в тому числі проблемній, набуті знання, уміння, навички, способи діяльності щодо добору відповідних ІТ та їх використання для пошуку необхідних даних, їх аналізу, організації, перетворення, зберігання, передавання з дотриманням етичних і правових норм та вирішення завдань предметної галузі) [1, с. 33].

Варто також зазначити, що в умовах збільшення інформаційних потоків викладач перестає бути єдиним джерелом зразків іншомовного мовлення, граматичних, лексичних, культурологічних знань, що є базою для формування і вдосконалення відповідних мовних навичок та умінь в говорінні, читанні, письмі та аудіюванні.

Це відбувається завдяки активній позиції слухачів у початковому процесі; переході процесу пізнання з категорії «споживач» у категорію «здобувач», значна частина змісту навчання може обґрунтуватися самостійно завдяки інтерактивному зв'язку з різними освітніми ресурсами (бібліотеки, словники, енциклопедії) і співтовариствами (колеги, консультанти, партнери); інформаційній насиченості і гнучкості методики навчання з застосуванням інформаційних технологій; «зануренні» в особливе інформаційне середовище, що якнайкраще мотивує і стимулює процес вивчення.

Активне залучення до навчання АМПС:

- інтерактивних навчальних платформ;
- лексичних, граматичних вправ, які виконуються в режимі онлайн,
- мобільних додатків;
- подкастів з вивчення іноземної мови;
- соціальних мереж вимагає перегляду якості та способу презентації навчального матеріалу.

При активному залученні ІКТ викладач вимушений:

- 1) зосередитись на тих методах і прийомах, що задовольняють професійні та особистісні потреби слухачів;
- 2) забезпечити міцну взаємодію із студентами на всіх рівнях за допомогою ІТ;
- 3) широко залучати автентичні матеріали (аудіо, відео, графічні джерела інформації, віртуальні занурення за допомогою фонового зображення) для створення навчального середовища;
- 4) аналізувати мовні та мовленнєві явища із використанням матеріалів підкастів (LearnEnglish Podcas, The language We speak, 6 Minute English, Global News Podcast, Voice of America Podcast тощо) (відеоролики з граматики, лексики, короткі відео та аудіо презентації в YouTube).

Використання підкастів у навчанні різним видам мовленнєвої діяльності сприяє:

- підвищенню мотивації до вивчення АМПС;
- появи вибору в доборі матеріалу для вдосконалення слухо-вимовних навичок;
- формуванню навичок аудіювання і здатності сприймати різні стилі мови з різними акцентами та інтонаціями; удосконаленню навичок говоріння [5].

Працювати з подкастами набагато зручніше, ніж з друкованими виданнями. Вони дозволяють:

- ✓ економити час слухачів та викладача при підготовці до заняття (деякі тексти вже дидактизовані: до них додаються словники, питання, завдання, паралельні текстові версії);
- ✓ отримувати свіжі зарубіжні новини;
- ✓ використовувати більш широкий спектр видань.

Відзначається, що регулярне аудіювання тексту, адаптованого до здатності слухача сприймати іноземну мову, має системний ефект на всі його інші навички, у тому числі на загальну грамотність та на здатність не тільки сприймати, але й висловлюватися на іноземній мові що вивчається.

Освітні подкасти, присвячені вивченню іноземних мов, дозволяють вирішити цілий ряд методичних задач, серед яких формування адиктивних навичок і вмінь розуміння іноземної мови на слух, формування й удосконалення слухових навичок та навичок вимови, розширення і збагачення лексичного словника, формування й удосконалення граматичних навичок, розвиток умінь говоріння і письмовної мови.

Однак найбільш прийнятною і реалістичною задачею використання подкастів у навчальних цілях залишається розвиток рецептивних навичок при роботі з фонетичним, лексичним і граматичним матеріалом і умінь розуміння іноземної мови на слух відокремлювати головне від другорядного, визначати тему повідомлення, членувати текст на значенні частини, установлювати логічні зв'язки, виділяти головну думку, сприймати повідомлення у визначеному темпі.

Поділяємо думку Н.В. Морзе, що у зв'язку з трансформацією освіти традиційна роль науково-педагогічного працівника змінюється також. Сучасний викладач має вміти:

- вибирати та використовувати ІКТ для навчання слухачів;
- організовувати співробітництво та комунікацію між учасниками навчального процесу;
- проектувати електронні ресурси та освітнє електронне середовище,
- бути фасилітатором та помічником для студентів,
- добре розуміти та враховувати у навчальному процесі їх потреби та особливості,
- створювати навчальний сценарій із врахуванням пізнавальних стилів навчання;
- використовувати нові сервіси та інструменти для ефективної співпраці, комунікації;
- володіти навичками 21 століття [2, с. 8].

Висновки та пропозиції. Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновки:

1) тотальна проникнення ІКТ в особисту, професійну, освітню сфери українського суспільства, виклики, пов'язані з епідемією коронавірусної хвороби COVID-19, раптовий перехід до дистанційних форм навчання, вимагають адаптації сучасних методик навчання АМПС до режиму роботи онлайн;

2) найпоширеніші форми роботи в реальному класі можуть бути перенесені у віртуальний навчальний клас за допомогою спеціальних програм та додаткових опцій, що пропонуються цими програмами;

3) сучасні слухачі характеризуються психічними новоутвореннями, наявність яких впливає на якість та кількість навчального матеріалу, добір методів і прийомів, які використовує викладач у віртуальному класі;

4) у зв'язку з діджиталізацією освітнього простору традиційна роль науково-педагогічного працівника піддається трансформаціям, поступовим переходом від функції «Контролера» до функції «Фасилітатора» та «Учня».

ЛІТЕРАТУРА

1. Морзе Н. В., Кочарян А. Б. Модель стандарту ІКТ-компетентності викладачів університету в контексті підвищення якості освіти // Інформаційні технології і засоби навчання . №5. 2014. С. 27–39.
2. Морзе Н. В. 3 D Mapping of Ukrainian Education System. Retrieved May 1, 2020, from http://moped.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2014/03/MoPED_D1.2-3DMapping.pdf
3. Науменко У.В. Інноваційні методи навчання англійської мови у вищій школі в умовах модернізації // Молодий вчений. № 3.1 (55.1). 2018 р. С. 118-122.
4. Тарнопольський О.Б. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля. 2019. – 256 с.
5. Jobbings D. Exploiting the educational potential of podcasting. Retrieved July 10, 2006, from <http://recap.ltd.uk/articles/podguide.html>